

מדת בדת

לע"נ הרה"ג ר' דוד יצחק בן רבי מרדכי ליב מן זצוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 204 פרשת בהעלותך תשע"ו

בבא קמא יז-כג

מובן שכוחו כגופו, אך לרבנן קשה שאם כוחו כגופו שישלם נזק שלם ואם זה לא כגופו שיהיה פטור לגמרי, ורבא חזר ואמר שכוחו כגופו וזה הלכה למשה מסיני שישלם בצרורות רק חצי נזק.

רבא אומר שבדבר שטמא בזב בנזקין משלם נזק שלם ואם טהור בזב בנזקין משלם חצי נזק, ולכאורה קשה האם רבא בא לחדש דין צרורות, ויש לומר שרבא מחדש דין של עגלה שמושכת בקרון, וכן שנינו בברייתא שבהמה מועדת לשבר בדרך הילוכה שאם נכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה או שערה או באוכף או משאה דרך הילוכה או בפרומביא שבפיה או בזוג שבצאורה וחמור במשאו ועגלה שמושכת בקרון משלם נזק שלם.

תרנגולים שחיטטו בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמים נזק שלם, ומסתפק רבא אם הבהמה דרסה על כלי ולא נשבר אלא התגלגל למקום אחר ונשבר האם הולכים אחר ההתחלה וזה כגופה או הולכים אחר מקום שבירת הכלי וזה כצרורות, ולכאורה ניתן לפשוט את זה מדברי רבא שאם אחד זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור כי הוא שבר כלי שבור וא"כ הולכים אחר ההתחלה, ויש לומר שאמנם לרבה זה פשוט אך רבא הסתפק בכך, ולכאורה יש להוכיח שכתוב בברייתא שהידוס אינו מועד ויש אומרים שהוא מועד, ולכאורה הידוס זה דרכו אלא נחלקו בהידוס והתירו האם הולכים אחר ההתחלה או אחר שבירת הכלי,

דף יח ויש לדחות שנחלקו בהתירו צרורות ובמחלוקת סומכוס ורבנן, ולכאורה יש להוכיח מהברייתא לעיל שתרנגולים חיטטו בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמים נזק שלם, ורואים שהולכים אחר ההתחלה, ויש לדחות שהחיוב הוא על החבל, אך קשה שא"כ זה משונה ויש לומר שמדובר שהחבל מאוס בלישה, אך יש לדחות שכתוב נשבר דלי, אלא יש לומר שזה כסומכוס, אך לפ"ז קשה מהסיפא של הברייתא שאם ניתז שבר מהדלי על כלי אחר ונשבר משלם על הראשון נזק שלם ועל השני חצי נזק ולסומכוס תמיד זה נזק שלם, ואם נאמר שלסומכוס יש הברדל בין כוחו לכוח כוחו א"כ מה שהסתפק רבא אשי אם כוח כוחו לסומכוס זה כוחו או לא יש להוכיח מברייתא זו שזה לא ככוחו, אלא ודאי הברייתא כרבנן וא"כ יש הוכחה שהולכים אחר ההתחלה, ורב ביבי בר אביי דוחה שמדובר שהדלי הולך עם התרנגול.

רבא מסתפק אם התשלום של חצי נזק צרורות הוא מגוף המזיק שלא מצאנו חצי נזק שמשלם מהעלייה או משלם אפילו מהעלייה שלא מצאנו נזק כדרכו שמשלם מגופו, ויש להוכיח מהברייתא לעיל שהידוס אינו מועד ויש אומרים שהוא מועד, ואין לומר הידוס סתם שהרי זה דרכו אלא מדובר שהידוס והתירו וא"כ נחלקו אם מגופו משלם או מהעלייה, ויש לדחות שנחלקו במחלוקת סומכוס ורבנן, ויש להוכיח מהמשנה לקמן שכלב לקח חררה והלך לגדיש ואכל שם את החררה ונשרף הגדיש, על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש חצי נזק ובפשטות זה צרורות, ושנו על כך בברייתא שמשלם חצי נזק מגופו, אך יש לדחות שכתוב בברייתא שלר"א משלם נזק שלם ואם זה צרורות איך יתכן שמשלם נזק שלם מגופו אלא מדובר שהכלב עשה שינוי בגחלת וכו' טרפון שסובר שבקרון בחצר הניזק משלם נזק שלם, אך יש לדחות שמה שהעמדנו כר' טרפון מצד שמשלם נזק שלם יש לומר שר"א סובר כמו סומכוס שמשלם על צרורות נזק שלם וכו' יהודה שצד תמות עומדת במקומה ומשלם מגופו רק על הצד תמות, ורב סמא בר רב אשי אמר לרבינא ששמענו בר' יהודה רק בתם שנעשה מועד אך לא במועד מתחילתו, **עמוד ב** אלא יש לומר שר"א אמר שמשלם נזק שלם רק כשנעשה מועד ונחלקו שר"א סובר שיש העדאה לצרורות ות"ק סובר שאין

דף יז נחלקו ר' נתן ורבנן אם הושיבו ישיבה על קברו של חזקיה ז' ימים או ל' יום.

מה שכתוב בפסוק וכבוד גדול עשו לו במותו, לר' יהודה יצאו לפניו ל"ו אלף חלוצי כתף ולר' נחמיה את זה עשו לפני אחאב, ולחזקיה הניחו ס"ת על מיטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה, ובזמן הזה מוציאים אך לא מניחים על המטה או שמניחים אך לא אומרים קיים, ורבה בר בר חנה אמר שהלך עם ר' יוחנן לשאול בשמועתו וכשנכנס לבית הכסא ורצה לשאול אותו הוא לא דיבר עמו עד שרחץ ידיו והניח תפילין ובירך ואח"כ אמר שאפילו קיים אומרים אך לא אומרים לימד, אך קשה ששנינו שלימוד תורה גדול שהוא מביא לידי מעשה, ויש לומר שללמוד לעצמו מעשה עדיף אף לאחרים הלימוד גדול.

ר' יוחנן דרש בשם רשב"י בפסוק אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור שהעוסק בתורה וגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים, שכתוב זורעי זוריעה היא צדקה שכתוב זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ומים זה תורה שכתוב הוי כל צמא לכו למים, וזוכה לכילה כיוסף שכתוב בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור וזוכה לנחלת יששכר שכתוב יששכר חמור גרם, ויש אומרים שאויביו נופלים לפניו כיוסף שכתוב בהם עמים יגח יחדיו אפסי ארץ, וזוכה לבינה כיששכר שכתוב ומבני יששכר יודעי בינה לעיתים לדעת מה יעשה ישראל.

פרק כיצד הרגל

משנה כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הילוכה הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר, אם ביעטה או שנתזו צרורות מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק אם דרסה כל כלי ושברה אותו ונפל על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל השני חצי נזק, תרנגולים מועדים להלך כדרכם ולשבר אם היה דליל קשר ברגליו או שהיה מהדס ושבר את הכלים משלם חצי נזק. **עמוד ב** **גמרא** רבינא שאל את רבא מדוע המשנה כופלת רגל ובהמה, אמר רבא שכתוב אבות ותולדות, אך לפ"ז במשנה הבאה כתוב השן מועדת הבהמה מועדת וגם בבהמה זה אב ורבא ענה בבדיחותא אני אשנה אחד ואתה תשנה את השני, ורב אשי מבאר את הטעם שכתוב שן של חיה ושן של בהמה ולולא כן היינו אומרים שכתוב ושלח את בעירה בהמה ולא חיה, קמ"ל שחיה בכלל בהמה, אך לפ"ז היה צריך לשנות קודם בהמה ויש לומר שמה שנלמד מדרשא חביב להקדימו, אך לפ"ז ברישא נמנה קודם תולדה שלא כתובה בתורה ויש לומר שבאבות ניתן להקדים את מה שחביב אך אין להקדים תולדה לאב, ועוד י"ל שכיון שבפרק הקודם סיימו עם רגל לכן התחילו בפרק הזה ברגל.

כיצד החיוב של נזקי בהמה בהילוכה, שאם נכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה או בשערה דרך הילוכה ובאוכף שעליה או במשא שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצאורה ובמשא שעל החמור משלם נזק שלם, וסומכוס אומר שבצרורות או חזיר שנובר באשפה והזיק משלם נזק שלם ולכאורה אם הזיק זה פשוט ויש להוסיף התירו והזיק משלם נזק שלם ולכאורה ת"ק לא הזכיר צרורות, אלא יש לפרש שחסר בברייתא וכתוב שצרורות כדרכה משלם חצי נזק וכן חזיר שנובר באשפה והתירו והזיק משלם חצי נזק ולסומכוס משלם נזק שלם.

תרנגולים שפרחו ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם משלם נזק שלם ואם הזיקו ברוח שבכנפיהם משלם חצי נזק ולסומכוס משלם נזק שלם, ויש ברייתא נוספת שתרנגולים שהדסו על עיסה או פירות וטינפו או נקרו משלם נזק שלם ואם העלו עפר או צרורות משלמים חצי נזק ולסומכוס נזק שלם, ויש ברייתא נוספת שתרנגול שפרח ממקום למקום ויצאה רוח מתחת כנפיו ושברה את הכלים משלם חצי נזק וזה כרבנן, ורבא מקשה שלסומכוס

העדאה לצרורות, אך לפ"ז מה שרבא הסתפק אם יש העדאה לצרורות לרבנן הרי אין העדאה ולר"א יש העדאה ורבא יאמר שהוא הסתפק לרבנן של סומכוס, אך בבביתא כאן בין רבנן בין ר"א סוברים כסומכוס שמשלם נזק שלם בצרורות ונחלקו במחלוקת ר' טרפון ורבנן, ולכאורה לא שמענו לר' טרפון שמשלם מגופו אך יש לומר שר' טרפון למד קרן בחצר הניזק מקרן ברה"ר א"כ יש דיו, ואמנם ר' טרפון לא סובר שאומרים דיו אך יש לומר שלא אומרים דיו רק כשיש פירכא על הק"ו אך כשאין פירכא אומרים דיו.

רבא הסתפק אם יש העדאה לצרורות כי זה דומה לקרן שמשלם חצי נזק או שאין העדאה כי זה תולדה של רגל, ולכאורה יש להביא ראיה מהבביתא לעיל שנחלקו אם בהידוס הוא מועד ומדובר כשהתיז וא"כ נחלקו כשעשה ג' פעמים אם יש העדאה לצרורות או לא, ויש לדחות שמדובר שעשה פעם אחת ונחלקו במחלוקת סומכוס ורבנן, ולכאורה מה שנחלקו בבהמה שהטילה גללים לעיסה שלר"א משלם חצי נזק ולרב יהודה משלם נזק שלם מדובר שעשתה ג' פעמים ונחלקו אם יש העדאה לצרורות, ויש לומר שנחלקו כשעשתה פעם אחת ובמחלוקת סומכוס ורבנן, אף קשה שזה משונה, ויש לומר שהיה דחוק לה להטיל, אך לפ"ז רב יהודה היה צריך לומר הלכה כסומכוס ור"א צ"ל הלכה כרבנן, ויש לומר שיש חידוש בגללים שהיינו אומרים שכיון שהם גרורים לגופה הם כגופה, קמ"ל שזה כצוררות, ולכאורה יש להביא ראיה מהבביתא של רמי בר יחזקאל שתרגול הושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם, ורב יוסף אמר ששנו אצל רב שסוס שצנף וחמור שנער ושברו את הכלים משלמים חצי נזק, ולכאורה מדובר שעשו ג' פעמים ונחלקו אם יש העדאה לצרורות או לא,

דף יט ויש לדחות שמדובר בפעם אחת ונחלקו במחלוקת סומכוס ורבנן, אך קשה שזה משונה ולכו"ע חצי נזק, ויש לומר שמדובר כשיש שם גרעינים.

רב אשי מסתפק אם יש שינוי לצרורות שישלם רביע נזק או שאין שינוי, ולכאורה יש לפשוט את זה מהספק של רבא אם יש העדאה או לא א"כ ודאי אין שינוי, ויש לדחות שרבא הסתפק על הצד שאין שינוי א"כ יש להסתפק אם יש העדאה או לא.

רב אשי הסתפק לדעת סומכוס אם כח כחו הוא ככחו והוא חולק לגמרי על ההלכה של צרורות או שזה לא ככחו ועל זה נאמרה ההלכה שישלם חצי נזק.

הסתפקו בדברי המשנה היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה אם הכוונה שהיא בעטה והזיקה בביעוטה או צרורות כדרכם ומשלם חצי נזק כרבנן, או שהכוונה שהזיקה בביעוטה או בצרורות מחמת הביעוטה ומשלם חצי נזק, אך צרורות כדרכה משלם נזק שלם כסומכוס, ויש להוכיח מהסיפא שכתוב שאם דרסה על כלי ונשבר והשבר נפל על כלי אחר ושברו משלם על השני חצי נזק ולסומכוס לא שייך חצי נזק, ואין לומר שלסומכוס יש הבדל בין כחו לכח כחו שא"כ נפשוט את הספק של רב אשי אם סומכוס יודה שיש הלכה בכח כחו שישלם חצי נזק ויש לומר שרב אשי יעמיד את הסיפא במשנה כרבנן והספק ברישא הוא כשהיתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כדרכה משלם חצי נזק אך אם הצרורות הם מחמת ביעוט ישלם רביע נזק שיש שינוי לצרורות או שהצרורות היו מחמת ביעוט ומשלם חצי נזק ואין שינוי לצרורות, ונשאר בספק.

ר' אבא בר ממל שאל את ר' אמי ויש אומרים ששאל את ר' חייא בר אבא במקרה שהלכה בהמה במקום שאינה יכולה ללכת ללא התזה ובעטה והתיזה והזיקה האם זה נקרא דרכה כי אינה יכולה ללכת ללא התזה או שזה נקרא שינוי שהרי בפועל היא התיזה בביעוט ונשאר בספק.

ר' ירמיה שאל את ר' זירא במקרה שהלכה ברה"ר והתיזה והזיקה אם זה דומה לקרן וחייב או שזה תולדה של רגל ופטור ברה"ר אמר ר' זירא שמתברר שזה תולדה של רגל, שאל ר' ירמיה מה הדין כשהתיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד אמר לו וכי יש הנחה בלי עקירה במקום חיוב, והקשה ר' ירמיה שכתוב בבביתא

שאם הלכה בדרך והתיזה והזיקה בין ברה"ר בין ברשות היחיד חייב משמע שהתיזה והזיקה ברה"ר וזה לא יתכן שא"כ פטור ברגל אלא שהזיקה ברשות היחיד וא"כ רואים שחייב אמר לו ר' זירא שהוא חוזר בו, ועוד הקשה ר' ירמיה שכתוב במשנה שבנשבר כלי ונפל השבר על כלי אחר משלם חצי נזק ושנו על כך בבביתא שזה ברשות הניזק אך ברה"ר על הראשון פטורה ועל האחרון חייבת משמע שהתיזה והזיקה ברה"ר וזה לא יתכן אלא שהתיזה ברה"ר והזיקה ברשות הניזק וא"כ חייבת אמר ר' זירא שהוא חוזר בו, **עמוד ב** ועוד קשה שר' יוחנן אמר שאין חילוק בחצי נזק בין רה"ר בין ברה"ר ואין לפרש שהתיזה והזיקה ברה"ר אלא הכוונה שהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר ורואים שחייב חצי נזק, אמר ר' זירא שהוא חזר בו, ועוד יש לומר שר' יוחנן דיבר על קרן.

ר' יהודה נשיאה ור' אושעיא ישבו בפתח ביתו של ר' יהודה נשיאה ויצא ספק ביניהם מה הדין במקרה שכשכשה בזנבה אמר השני וכי יאחזנה בזנבה אך זה קשה בכל קרן מדוע חייב, אלא יש לומר שקרן זה לא דרכה וכשכוש זה דרכה והספק הוא כשעשתה כשכוש חזק.

רב עינא מסתפק מה הדין אם כשכשה באמתה שזה דומה לקרן שיצרה תוקפה וכן כאן, או שנאמר שבקרן כוונתה להזיק וכאן לא, ונשאר בספק.

רב הונא מבאר בדברי המשנה בדליל קשור ברגליו שמדובר שנקשר מעצמו אך אם קשרו אדם חייב ולכאורה בנקשר מעצמו אם נאמר שבעל הדליל חייב זה תלוי, שאם הצניעו הוא אנוס ופטור, ואם לא הצניעו הוא פושע, אלא יש לומר שבעל התרגול חייב, ולכאורה אם נאמר שפטור מכל הנזק שכתוב כי יפתח איש בור ולא שור בור א"כ הוא פטור גם מהחצי נזק אלא מדובר שהתרגול זרקו, וא"כ רב הונא לא דיבר על המשנה אלא על דליל הפקר שאם נקשר מעצמו פטור ואם קשרו אדם חייב ומבאר רב הונא בר מנוח שהוא חייב מדין בור המתגלגל ברגלי אדם ובהמה.

משנה כיצד השן מועדת לאכול את הראוי לה: הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות ואם אכלה כסות או כלים משלם רק חצי נזק, וחייב רק ברשות הניזק אך ברה"ר פטור אך אם נהנית היא משלמת מה שנהנית והיינו כשאכלה מתוך הרחבה, ואם אכלה מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה וכשאכלה מפתח החנות משלמת מה שנהנית וכשאכלה מתוך החנות משלמת מה שהזיקה. **גמרא** שנו בבביתא איך השן מועדת לאכול את הראוי לה כגון שנכנסה לחצר הניזק אוכלין או שתתה משקים הראויים לה משלם נזק שלם, וחיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם, פרה שאכלה שעורים וחמור שאכל כרשינים וכלב שלייק את השמן וחזיר שאכל חתיכת בשר משלמי נזק שלם, ואמר רב פפא שלפי הבביתא שדבר שאין דרכה לאכול אך היא אוכלת ע"י הדחק זה נקרא אכילה א"כ חתול שאכל תמרים וחמור שאכל דגים משלם נזק שלם.

חמור אחד אכל לחם וחתך את הסל שהוא היה בו וחייב רב יהודה את בעליו נזק שלם על הלחם ועל הסל חצי נזק, ולכאורה נאמר שכיון שדרכו לאכול את הלחם דרכו גם לקרוע את הסל ויש לומר שהחמור אכל ואח"כ קרע את הסל, אך יש להקשות בבביתא שאם אכלה פת או בשר ותבשיל משלם חצי נזק וא"כ אין דרכה לאכול פת ויש לומר שבבביתא מדובר בחיה, אך קשה שחיה דרכה לאכול בשר, ויש לומר שמדובר בצלי שאין דרכה לאכול או שמדובר בצבי שאינו אוכל בשר או שמדובר בהמה והשינוי הוא שאכלתו על השולחן שזה לא דרכה. **דף כ** היתה עז שראתה לפת על פי חבית ונסרכה ועלתה ואכלה אותו ונשברה החבית, ורבא חייב נזק שלם על הלפת ועל החבית והטעם הוא שכיון שדרכה לאכול לפת דרכה גם לעלות בסריכה.

אילפא אומר שאם הלכה בהמה ברה"ר ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת כי גב חברתה זה כחצר הניזק, ולכאורה יש להביא ראיה בבביתא שאם היתה קופתו מופשלת לאחוריו ופשטה צוארה ואכלה ממנו חייבת, אך יש לדחות כדברי רבא

שמדובר בקפצה שזה שינוי, ורובא דיבר על המקרה של ר' אושעיא שאם הלכה הבהמה ברה"ר ואכלה פטורה ואם עמדה ואכלה חייבת ולכאורה גם עמדה זה דרכה ויש לפטור ברה"ר ואמר רבא שמדובר בקפצה שזה שינוי.

ר' זירא מסתפק במתגלגל והיינו שהיה עמיר ברשות הניזק והוא מתגלגל לרה"ר, ויש להוכיח מהברייתא של ר' חייא שאם היה משא שמקצתו בפנים ומקצתו בחוץ אכלה בפנים חייבת אכלה בחוץ פטורה ולכאורה מדובר במתגלגל, ויש לדחות שעל מה שבפנים חייבת ועל מה שבחוץ פטורה, ועוד י"ל שר' חייא דיבר באספסת ארוכה שחציה ברה"י וחציה ברה"ר.

לדעת רב דברי המשנה שברה"ר פטור זה גם על אכלה כסות שכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור ולשמאל זה מדובר רק במה שאכלה כדרכה אך על כסות וכלים חייבת וכן סובר ר"ל וזה לשיטתו שהוא אמר שאם היו ב' פרות ברה"ר אחת רובצת ואחת הולכת אם בעטה המהלכת ברובצת פטורה אך אם בעטה הרובצת במהלכת חייבת, ור' יוחנן סובר כשמאל ולכאורה ר' יוחנן חלק על ר"ל גם בב' פרות, ויש לומר שר' יוחנן מודה לו ומה שהוא חייב באכלה כסות כי זה דבר שדרך האנשים להניח ברה"ר ולגנוח אך זה לא דרך שבהמה תרביץ ברה"ר.

לרבה התשלום של מה שנהנית הוא כדמי עמיר, ורובא סובר שזה דמי שעורים בזול וישנה ברייתא כדברי רבה שרשב"י אמר שמשלמת דמי עמיר, וישנה ברייתא כרבא שאיך משלמת מה שנהנית שאם אכלה קב או קביים לא אומרים שישלם דמיהם אלא אומדים כמה אדם רוצה להאכיל את בהמתו דבר הראוי לה גם שכאינה רגילה בו ולכן אם אכלה חיטים או דכר שהוא רע לה פטורה.

רב חסדא אמר לרמי בר חמא שהוא לא היה אתמול בתחומם ששאלו דברים חשובים, והשאלה היתה בדין מי שדר בחצר חבירו שלא מדעתו אם צריך לשלם לו או לא, ולכאורה אם מדובר שהחצר לא עומדת להשכרה והאדם לא עומד לשכור א"כ ודאי פטור כי הוא לא נהנה ובעל החצר לא חסר ובחצר שעומדת להשכרה ואדם שעומד לשכור ודאי חייב כי הוא נהנה והשני חסר אלא השאלה היא בחצר שלא עומדת להשכרה אך האדם עומד לשכור שלכאורה הוא אומר לו שלא חסרתך **עמוד** ב או שיכול לומר לו הרי נהנית אמר רמי שזה משנה מפורשת אמר לו איזו אמר לו תשמע לי ורב חסדא לקח את הסודר וכרך בראשו, ואמר רמי שזה מוכח במשנה שמשלמת מה שנהנית ואמר רבא כמה אדם שרבונו מסייעו לא צריך לדאוג שרב חסדא קיבל את דברי רמי אף שזה לא דומה למשנתו שהרי מדובר שהבהמה אכלה וא"כ הוא חסר אך רמי אחז שסתם אוכל ברה"ר הוא כהפקר.

לכאורה יש להוכיח מהמשנה שמי שהקיף בגדר את שדה חבירו מג' רוחות לא מחייבים את המוקף משמע שאם הקיפו מד' רוחות מחייבים אותו א"כ זה נהנה וזה לא חסר חייב ויש לומר שהמקיף חסר כיון שהמוקף גרם לו היקף נוסף, אך לכאורה יש להוכיח שר' יוסי אומר שאם עמד הניקף וגדר את הרביעית מגלגלים עליו את הכל משמע שאם גדר המקיף לא ישלם הניקף א"כ זה נהנה וזה לא חסר פטור, ויש לדחות שהניקף אומר שמצדו מספיק לו שמירה ששזה זוז, ויש להוכיח מהמשנה בנפלו בית ועלייה של שניים ואמר בעל העלייה שיבנה בעל הבית את ביתו והוא לא רוצה בעל העלייה יבנה בית וידור בו עד שישלם לו את יציאותיו ומשמע שלא משלם לו שכר א"כ רואים שזה נהנה וזה לא חסר פטור, ויש לדחות שהבית משועבד לעלייה, אך יש להוכיח מדברי ר' יהודה שאמר שם שזה דר בחצר חבירו שלא מדעתו שצריך לשלם לו א"כ זה נהנה וזה חסר חייב ויש לדחות ששם יש חסרון של שחרורית בקירות.

כששלחו שאלה זו לר' אמי הוא אמר מה עשה לו מה חסרו ומה הזיקו, ור' חייא בר אבא אמר נתיישב בדבר וכששלחו אליו שוב את השאלה הוא אמר מדוע שולחים לי כל כך לו הייתי יודע בזה טעם האם לא הייתי שולח להם.

רב כהנא אמר בשם ר' יוחנן שלא צריך לשלם ור' אבהו אמר בשם ר' יוחנן שצריך לשלם ואמר רב פפא שדברי ר' אבהו לא

נאמרו בפירוש אלא מתוך ענין אחר ששינוי שאם נטל אבן או קורה של הקדש הוא לא מעל ואם נתנה לחבירו הוא מעל ולא חבירו ואם בנאה בביתו לא מעל עד שידור תחתיה שזה פרוטה, ושמאל ביאר שמדובר שהניחה על פי ארובה, וכשר' אבהו אמר את זה לפני ר' יוחנן בשם שמאל והוסיף שלפ"ז הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך לשלם לו ור' יוחנן שתק וחשב ר' אבהו שר' יוחנן מסכים לכך, ויש לומר שר' יוחנן שתק שהוא לא השגיח לדבריו כדברי רבה שהקדש לא מדעת זה כמו הדיוט מדעת.

דף כא ר' אבא בר זבדא שלח למרי בר מר שישאל את רב הונא אם הדר בחצר חבירו לא מדעתו צריך לשלם או לא, ובינתיים נפטר רב הונא ורבה בנו ענה שאביו אמר בשם רב שלא צריך לשלם ומי ששכר בית מראובן ישלם לשמעון ולכאורה מה שייך שמעון לכאן ויש לומר שהכוונה שהוא שכר מראובן והתברר שהבית של שמעון ישלם לשמעון, אך לכאורה אם מדובר בחצר שלא עומדת להשכרה א"כ לא ישלם, ויש לומר שבסיפא מדובר בעומדת להשכרה, וכן שינוי שר' חייא בר אבין אמר בשם רב ויש אומרים שהוא אמר בשם רב הונא שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו פטור משלם, ומי ששכר בית מבני העיר משלם לבעלים ולכאורה מי הבעלים אלא הכוונה שאם נמצאו לו בעלים ישלם להם, ולכאורה ברישא הוא אמר שפטור אלא מדובר שם כשזה עומד להשכרה.

רב סחורה אמר בשם רב הונא בשם רב שהדבר בחצר חבירו שלא מדעתו פטור שכתוב ושאיה יוכת שער והבעלים נהנה ממה שהוא דר שם ואמר מר רב רב אשי שהוא ראה את המזיק הזה שהוא מנגח כשור, ורב יוסף אומר שהטעם הוא שבית מיושב מתיישב שמתקנים אותו וההבדל בין הטעמים הוא בבית שמשמש בו לעצים ותבן, שאין חסרון של שאיה.

אדם אחד בנה בית באשפה של יתומים ור"נ גבה ממנו את הבית ולכאורה סבר ר"נ שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך לשלם ויש לדחות שמדובר שגרו שם אנשים ששלמו להם מעט על השהות בה ור"נ אמר לו שיפייס אותם ולא השגיח בו ולכן גבה ממנו את הבית.

רב אומר בדברי המשנה שבצדי הרחבה משלם מה שהזיקה מדובר שהבהמה מחזירה ראשה ושמאל סובר שכשהיא ברה"ר והיא רק מחזירה ראשה פטורה ולשמאל חייב רק כשהיא עזבה את הרחבה ונעמדה בצדי הרחבה, ויש ששנו שנחלקו בפני עצמם במחזרת שרב חייב ושמאל פטר ושמאל יעמיד את המשנה שבצדי רחבה משלם מה שהזיקה באופן שהיא עזבה את הרחבה ונעמדה בצדי הרחבה, והקשה ר"נ בר יצחק שהמשנה אומרת באכלה מפתח החנות משלמת מה נהנית ולכאורה זה שייך רק במחזירה ראשה ורואים שמשלם רק מה שנהנית ולא יותר, ויש לומר שמדובר שזה היה בקרן זוית, ללישנא בתרא במחזירה לכ"ע חייבת ונחלקו במקצה מקום מרשותו לרה"ר ולרב רק מחזרת חייבת והמקצה מקום מרשותו לרה"ר הוא פטור, ולשמאל המקצה מקום חייב ולכאורה נחלקו בדין בור ברשותו שלרב בור ברשותו חייב שזה נקרא רה"ר ולשמאל בור ברשותו פטור, ויש לומר שרב אומר **עמוד** ב שאמנם בור ברשותו פטור אלא שכאן טוען בעל השור שאין בכתך לקרב פירותיך לרה"ר ולחייב את שורי, ושמאל אומר שאמנם בור ברשותו חייב והוא אומר לו שאין דעת בשור לשמור עצמו מהבור אך בפירות הוא לא יכול לומר שלא ראה אותם.

לכאורה נחלקו תנאים במחזרת שלר"מ ור' יהודה אם אכלה מתוך הרחבה משלם מה שנהנית ואם אכלה מצדי הרחבה משלם מה שהזיקה ור' יוסי ור"א אומרים שאין דרכה לאכול אלא ללכת, ולכאורה במה הם חלקו על ת"ק ויש לומר שנחלקו במחזרת שלת"ק משלם מה שנהנית ולר' יוסי משלם מה שהזיקה, ויש לדחות שבמחזרת הם יסברו כרב או כשמאל ונחלקו בגדר שדה אחר שלת"ק הכוונה שדה אחר ממש ולר' יוסי ור"א העיקר לא של המזיק ולכאורה למעט רשות המזיק א"צ פסוק אלא פשוט מסברא שאומר המזיק מה עושים פירותיך ברשותי אלא

רבא אומר שהפסוק מוכיח כר' יוחנן שכתוב כי תצא אש והכוונה תצא מעצמה ישלם המבעיר את הבעירה, א"כ זה כחציו, וכן יש

ראיה מברייתא שאומרת שהפסוק פותח בנזקי ממונו, דף כג ומסיים בנזקי גופו לומר לך שאשו משום חציו.

רבא הקשה בשם אביי שלר' יוחנן שאשו משום חציו איך פטרה התורה טמון, ואביי תירץ שמדובר שנפלה דליקה בחצר והיתה גדר שנפלה לא מחמת דליקה והדליקה והלכה לחצר אחרת ובמקרה כזה כלו חציו, אך לפ"ז יהיה פטור גם בגלוי אלא יש לומר שר' יוחנן מודה שיש חיוב באש גם משום ממונו והיינו כשהיה לו לגדור בפני האש ולא גדר וזה כשורו שלא סגר בפניו ולפ"ז שר' יוחנן מודה לר"ל והנ"מ ביניהם תהיה לענין ד' דברים בלא כלו חציו שלר' יוחנן חייב ולר"ל פטור.

בפשטות בעל הכלב חייב על החררה והגדיש ולכאורה נחייב גם את בעל הגחלת על הגדיש ויש לומר שמדובר כשהוא שמר על גחלתו אך קשה א"כ מה עושה שם הכלב ויש לומר שהוא חתר ולפ"ז אומר רב מרי בר רב כהנא שסתם דלתות הן כחתורות אצל הכלב שאל"כ יהיה פטור בעל הכלב.

אם נאמר שהכלב אכל את החררה בגדיש של הציבור מדוע חייב הרי זה לא נקרא שדה אחר ויש לומר שהוא אכלה בגדיש של בעל החררה, ולפ"ז יש לפשוט שפי פרה זה כחצר הניזק **עמוד ב** שאם נאמר שהוא כחצר המזיק יאמר לו בעל הכלב מה עושה פתך בפי כלבי, שהסתפקו אם פי פרה כחצר הניזק או כחצר המזיק, ולכאורה לפי הצד שזה כחצר המזיק איך חייבה התורה שן ורב מרי בר רב כהנא אומר שחייב רק בנתחככה בכותל או טינפה פירות להנאתה, ומר זוטרא מקשה שבמקרה הזה אין כאשר יבער הגלל עד תומו ורבינא מעמיד שהשור שפשף דמות צלם שהפסידה לגמרי, ורב אשי מעמיד שהיא תחבה את הפירות בטיט שהם נפסדו לגמרי, לכאורה יש להביא ראיה מסיסה בו את הכלב או את הנחש פטור ולכאורה הכוונה למשסה אך בעל הכלב חייב ולכאורה הוא יאמר מה עושה ידך בפי כלבי, ויש לפרש שפטור אף המשסה ועוד יש לומר שמדובר באופן שהוציא את ניביו ושרט אותו, לכאורה יש להביא ראיה מהשיך בו את הנחש שלר' יהודה חייב ולרבנן פטור וביאר רב אחא שאם נדקדק במחלוקתם יש לומר שר' יהודה סובר שארס נחש עומד בין שיניו ולכן חייב המכיש בסייף ובעל הנחש פטור ורבנן סוברים שהנחש מקיא את הארס מעצמו לכן הנחש בסקילה והמכיש פטור, ואם נאמר שפי פרה כחצר המזיק יאמר המזיק מה עושה ידך בפי הנחש שלי, ויש לומר שלא הסתפקו לענין הריגה ומוכח כן מברייתא שאם נכנס אדם לחצר חבירו בלא רשות ונגחו שורו של בעה"ב ומת השור נסקל אך הבעלים פטורים מכופר, ולכאורה כמו שהבעלים פטורים מהטעם מה הוא עשה ברשותי א"כ גם לגבי השור נאמר סברא זו אלא שלא אומרים סברא זו במקרה של הריגה.

העזים של בית תרבו הזיקו לרב יוסף והוא אמר לאביי שיאמר לבעליהם לשמרם אמר אביי שהם יאמרו לי שרב יוסף יגדור שדהו, ולכאורה אם נאמר טענה זו ותמיד יש לגדור א"כ מתי חייבה התורה בשן בחצר הניזק, ויש לומר שחייב כשחתרה או כשנפל הגדר בלילה.

רב יוסף או רבה הכריזו שהעולים לא"י והיורדים לבבל ידעו שעזי השוק שמפסידים מתרים בבעליהם פעמיים או שלש אם הוא שומע, טוב ואם לא אומרים לו שחוט אותו וקבל כספך.

משנה לר' יהודה מועד נעשה אחר שהעידו בו ג' ימים וחוזר לתמותו כשלא הזיק ג' ימים, ולר"מ מועד נעשה אחר שהעידו בו ג' פעמים וחוזר לתמותו אחר שממששים בו התינוקות ואינו נוגח. **גמרא** אביי מבאר בטעמו של ר' יהודה שכתוב בפסוק תמול אחד מתמול שתים שלוש ולא ישמרנו בעליו ומנגיחה רביעית חייב נזק שלם, ורבא מבאר שתמול מתמול זה אחד שלוש שנים, ולא ישמרנו, שמנגיחה שלישית חייב נזק שלם.

נחלקו במקרה של אילפא ור' אושעיא שלת"ק לעולם פטור ברה"ר ור' יוסי ור"א סוברים שבאכילה ע"י קפיצה חייב ברה"ר. **משנה** כלב וגדי שקפצו מראש הגג ושברו כלים משלם נזק שלם כי הם מועדים, כלב שנטל חררה והלך לגדיש ואכל את החררה והדליק את הגדיש משלם על החררה נזק שלם ועל הגדיש חצי נזק. **גמרא** משמע שרק בקפצו חייב אך אם נפלו פטור משמע שתחילתו בפשיעה לענין קפיצה וסופו באונס פטור וכן שינוי בברייתא שכלב וגדי שנפלו מהגג ושברו כלים משלם נזק שלם ואם נפלו פטור, וזה מובן למ"ד שתחילתו בפשיעה וסופו באונס שפטור ולמ"ד שחייב יש לומר שמדובר שהכלים קרובים לכותל שלא מגיעים אליהם בקפיצה וא"כ אין זה תחילתו בפשיעה, ואמר רב זביד בשם רבא שלעתים חייב בנפלו והיינו כשהכותל רעוע והיה לו להעלות על דעתו שיפלו לבנים, אך קשה שבסוף לא נפלו לבנים אלא הבעלי חיים וא"כ זה תלוי בדין תחילתו בפשיעה וסופו באונס, ויש לומר שמדובר בכותל צר ומשופע שזה פשיעה גם כלפי נפילה.

כלב וגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורים אך מלמעלה למטה חייבים אך אדם ותרנגול שדלגו חייבים גם מלמטה למעלה, דף כב אך ישנה ברייתא שכלב וגדי שדלגו בין מלמטה למעלה בין מלמעלה למטה פטורים, ורב פפא העמיד שמדובר שהם הפכו את דרך דילוגם שהכלב דילג בקפיצה והגדי נסרך בנעיצת צפרניו ומה שכתוב פטורים הכוונה מנזק שלם אך חייבים חצי נזק.

לר' יוחנן חיוב אשו משום חציו ולר"ל הוא משום ממונו, ור"ל לא למד כר' יוחנן כי חץ הולך מכוחו ואילו האש לא הולכת מכוחו ור' יוחנן לא למד כר"ל כי בממונו יש ממשות ואילו באש אין ממשות, ולכאורה יש להוכיח ממשותינו שהכלב הדליק גדיש בחררה וחייב חצי נזק וזה מובן אם אשו זה כחציו והאש היא החץ של הכלב, אך לר"ל קשה שהאש היא לא של בעל הכלב, ור"ל מבאר שמדובר שהכלב זרק את הגחלת ומשלם על החררה נזק שלם ועל מקום גחלת חצי נזק ועל שאר הגדיש פטור, ולר' יוחנן מדובר שהכלב הניח את הגחלת ולכן על החררה ועל מקום הגחלת ישלם נזק שלם ועל שאר הגדיש ישלם חצי נזק, ויש להוכיח ממשנה שגמל שהיה טעון פשתן ועבר ברה"ר ונכנס הפשתן לחנות ונדלק בנרו של חנוני ושרף את הבירה בעל גמל חייב, ואם הניח חנוני נרו בחוץ הוא חייב, ור' יהודה סובר שבנר חנוכה הוא פטור, ולר' יוחנן מובן שחייב בעל גמל כי האש היא חציו של הגמל אך לר"ל קשה שהאש היא לא ממונו של בעל הגמל ור"ל מבאר שהגמל מסכסך את האש בכל הבירה, אך לפ"ז קשה מדוע בהניח חנוני נרו בחוץ הוא חייב הרי זה פעולה של הגמל ויש לומר שמדובר שהגמל עמד וסכסך אך לפ"ז פשוט שהחנוני פטור ובעל הגמל יתחייב ורב הונא בר מנוח מבאר בשם רב איקא שמדובר שעמדה להטיל מימיה, וברישא חייב בעל גמל שלא היה לו להרבות בטעינה **עמוד ב** ובסיפא חייב החנוני שלא היה לו להניח נרו בחוץ.

לכאורה יש להוכיח מברייתא שאחד הדליק גדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב ואם העבד כפות והגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ולר' יוחנן מובן שהאש היא כחציו וחייב מיתה ופטור שהוא מתחייב בדין החמור אך לר"ל שהאש היא כממון א"כ זה דומה לשור שהרג שבעליו לא נפטר מממון, ור"ל מעמיד שהוא הצית את האש בגופו של העבד אך לפ"ז אין חידוש בזה אלא מדובר שהגדי של אחד והעבד של אחר ובכ"ז יש קם ל"י בדרבה מיניה.

ויש להוכיח מהמשנה של שולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן שפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ולר' יוחנן מובן שפטור כי זה חציו של החרש ולר"ל מדוע זה שונה ממסר שורו לחרש שוטה וקטן שחייב אך יש לומר שאכן ר"ל ביאר בשם חזקיה שמדובר במסר לו גחלת וליבה אך במסר לו שלהבת חייב כי ברי הזיקא ור' יוחנן סובר שגם במסר שלהבת פטור כי זה חציו של החרש, וחייב רק כשמסר לו אש עם עצים יבשים קטנים שזה פשיעה.